ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 8ης Ιουνίου 2000 *

Στην υπόθεση C-264/99,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους A. Aresu και M. Πατακιά, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον I. M. Braguglia, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adélaïde,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, διατηρώντας σε ισχύ ρύθμιση επιβάλλουσα στους κοινοτικούς υπηκόους οι οποίοι, υπό την ιδιότητα

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

του παρέχοντος υπηρεσίες, ασκούν διαμετακομιστική δραστηριότητα στην Ιταλία την υποχρέωση εγγραφής τους — και εφόσον τους έχει χορηγηθεί άδεια από το Υπουργείο Εσωτερικών — στο επαγγελματικό μητρώο των εμπορικών επιμελητηρίων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. La Pergola και H. Ragnemalm, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Ιουλίου 1999, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με αίτημα να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, διατηρώντας σε ισχύ ρύθμιση επιβάλλουσα στους κοινοτικούς υπηκόους οι οποίοι, υπό την ιδιότητα του παρέχοντος υπηρεσίες, ασκούν διαμετακομιστική δραστηριότητα στην Ιταλία την υποχρέωση εγγραφής τους — και εφόσον τους έχει χορηγηθεί άδεια από το Υπουργείο Εσωτερικών — στο επαγγελματικό μητρώο των εμπορικών επιμελητηρίων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

Οι επίδικες εθνικές διατάξεις

2 Ο ιταλικός νόμος 1442 της 14ης Νοεμβρίου 1941 (*GURI* αριθ. 6 της 9ης Ιανουαρίου 1942), όπως αυτός ίσχυε κατά τον χρόνο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, καθιερώνει καταλόγους εγκεκριμένων διαμετακομιστών.

3 Το άρθρο 4 του νόμου 1442 επιβάλλει σε κάθε φυσικό πρόσωπο ή εταιρία που ασκεί διαμετακομιστική δραστηριότητα την υποχρέωση εγγραφής στο επαγγελματικό μητρώο του κατά τόπον αρμοδίου εμπορικού επιμελητηρίου. Το άρθρο 6 του νόμου 1442 καθορίζει τους λεπτομερείς κανόνες της αιτήσεως εγγραφής και ορίζει, μεταξύ

άλλων, ότι, όσον αφορά τις αλλοδαπές επιχειρήσεις και εταιρίες ή, γενικότερα, τις επιχειρήσεις που εκπροσωπούνται από αλλοδαπούς, ο αιτών οφείλει να προσκομίσει άδεια του Υπουργείου Εσωτερικών.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

4 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι τα άρθρα 4 και 6 του νόμου 1442 αντιβαίνουν στο κοινοτικό δίκαιο, ανακοίνωσε στην Ιταλική Κυβέρνηση, με έγγραφο οχλήσεως της 17ης Ιουνίου 1997, τις αιτιάσεις της και την κάλεσε να της διαβιβάσει τις συναφείς παρατηρήσεις της εντός δύο μηνών από της παραλαβής του εν λόγω εγγράφου.

5 Η Ιταλική Κυβέρνηση, με έγγραφο της 22ας Αυγούστου 1997, απάντησε στην Επιτροπή. Η τελευταία, μη κρίνοντας ικανοποιητική την απάντηση αυτή, εξέδωσε, στις 18 Μαΐου 1998, αιτιολογημένη γνώμη, καλώντας την Ιταλική Δημοκρατία να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός δύο μηνών από της παραλαβής της.

6 Η Επιτροπή, κρίνουσα μη ικανοποιητική την από 16 Μαρτίου 1999 απάντηση της Ιταλικής Κυβερνήσεως στην αιτιολογημένη γνώμη, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

7 Στο δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο νόμος 1442 παραβιάζει τις αρχές που καθορίζονται στα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

8 Παρατηρεί ότι, έστω και αν η υποχρέωση αυτή δεν εισάγει άμεσες διακρίσεις, συνιστά για τους επιχειρηματίες που είναι εγκατεστημένοι εκτός Ιταλικής Δημοκρατίας εμπόδιο στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους εντός του κράτους αυτού. Στο μέτρο που κάθε πρόσωπο που ασκεί διαμετακομιστική δραστηριότητα χωρίς να έχει προηγουμένως εγγραφεί στο επαγγελματικό μητρώο τιμωρείται ποινικώς (άρθρο 2 του νόμου 1442), είναι σαφές ότι πρόκειται για ουσιώδη προϋπόθεση της ασκήσεως της δραστηριότητας αυτής εντός της ιταλικής επικράτειας.

9 Όμως, κατά την Επιτροπή, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το άρθρο 49 ΕΚ επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως έναντι του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σ' αυτούς των άλλων κρατών μελών, οσάκις μπορεί να παρενοχλήσει τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος όπου και παρέχει νομίμως ανάλογες υπηρεσίες (βλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, C-76/90, Säger, Συλλογή 1991, σ. I-4221). Ειδικότερα, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εξαρτούν την παροχή υπηρεσιών στο έδαφός τους από την τήρηση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την εγκατάσταση, διότι διαφορετικά δεν θα είχαν καμία πρα-

κτική αποτελεσματικότητα οι διατάξεις της Συνθήκης που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1991, C-180/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1991, σ. I-709).

10 Η Επιτροπή προσθέτει ότι το άρθρο 6 του νόμου 1442, που καθορίζει τους λεπτομερείς κανόνες της αιτήσεως εγγραφής, δεν συμβιβάζεται με τις θεμελιώδεις αρχές των άρθρων 12 ΕΚ και 43 ΕΚ.

11 Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί τις αιτιάσεις αυτές και αναφέρει ότι νέες εθνικές διατάξεις βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας, οπότε σύντομα θα εξαλειφθούν οι αιτιάσεις αυτές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

12 Είναι δεδομένο, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητεί η Ιταλική Κυβέρνηση, ότι τα άρθρα 4 και 6 του νόμου 1442 παρεμποδίζουν την άσκηση διαμετακομιστικής δραστηριότητας από κοινοτικούς υπηκόους στην Ιταλία.

13 Είναι μεν αληθές ότι δεν αποκλείεται τέτοια εμπόδια να δικαιολογούνται ενδεχομένως, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος· ωστόσο, ούτε από το υπόμνημα αντικρούσεως της Ιταλικής Κυβερνήσεως ούτε από τα λοιπά έγγραφα της δικογραφίας προκύπτουν τέτοιοι λόγοι δυνάμενοι να προβληθούν στην υπό κρίση περίπτωση.

14 Συνεπώς, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, διατηρώντας σε ισχύ ρύθμιση επιβάλλουσα στους κοινοτικούς υπηκόους οι οποίοι, υπό την ιδιότητα του παρέχοντος υπηρεσίες, ασκούν διαμετακομιστική δραστηριότητα στην Ιταλία την υποχρέωση εγγραφής τους — και εφόσον τους έχει χορηγηθεί άδεια από το Υπουργείο Εσωτερικών — στο επαγγελματικό μητρώο των εμπορικών επιμελητηρίων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

15 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα, η δε τελευταία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, διατηρώντας σε ισχύ ρύθμιση επιβάλλουσα στους κοινοτικούς υπηκόους οι οποίοι, υπό την ιδιότητα του παρέχοντος υπηρεσίες,

ασκούν διαμετακομιστική δραστηριότητα στην Ιταλία την υποχρέωση εγγραφής τους — και εφόσον τους έχει χορηγηθεί άδεια από το Υπουργείο Εσωτερικών — στο επαγγελματικό μητρώο των εμπορικών επιμελητηρίων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Edward La Pergola Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουνίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

D. A. O. Edward